

Välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (rändemenetluste tõhustamine) eelnõu tagasiside

12.04.2024

Koostasid:

Startup Estonia, Annika Järs, Startup Viisa ja Välissuhete Arendusjuht

Work Estonia, Leonardo Ortega, Work Estonia juht

Asutajate Selts, Allan Martinson, Juhatuse liige

Sisend on koostatud tagasiside põhjal järgmistelt ettevõtetelt:

ReloEst

MoveMyTalent

Bolt

Wise

Veriff

Kokkuvõte

Toetame rändepoliitika eesmärki soodustada nende välismaalaste Eestisse elama asumist, kes annavad kogu ühiskonnale suuremat lisaväärtust ja mõistame soovi ära hoida elamislubade ja viisade väärkasutust ning ebaseaduslikku sisserännet, et tagada turvalisus, avalik kord ja riigi julgeolek.

Leiame aga, et **eelnõu rakendamisega kaasneb oluline negatiivne majanduslik mõju tehnoloogiaettevõtetele, eriti idu-ja kasvuettevõtetele**. Antud sektorites on läbivalt aktuaalne tööjõupuudus, mida ei suuda katta kohalik tööjõuturg. Samas panustavad kasvuettevõtted oluliselt Eesti majandusse: kasvuettevõtte viisat kasutavad ettevõtted tasusid 2023. aastal 116,8 M eurot tööjõumakse ning nende ettevõtete käive oli 480.5 M eurot. Kokku töötas nendes ettevõtetes 4582 inimest. Antud eelnõu ettepanekud ei toeta ka Majandus-ja Kommunikatsiooniministeriumi [majandusplaani](#) eesmärki luua tööjõu- ja hariduspoliitika, mis toetab ettevõtlust. Nagu ka eelmainitud majandusplaanis on märgitud, on kõige suurem puudus on kõrgharidusega tippspetsialistidest; eeldatav uue tööjõu vajadus turul on ligi 50% rohkem kui

pakkumus kõrgharidusõppes. OSKA prognoosi kohaselt on paljudes valdkondades ligi kolmandik tööjõust järgmise kümne aasta jooksul pensionile jäämas ja väheneva rahvastikuga riigis ei suuda loomulik iive seda tühimikku nii kiirelt täita (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, n.d).

Ettepanekud:

Eelnõu § 5 punktidega 1 ja 3 muudetakse MKS-i § 255, milles on reguleeritud töötamise registri (edaspidi TÖR) kande alust.

® Punktiga 1 nähakse MKS-i § 255 *sissejuhatavas lauseosas* ette, et TÖR-i kanded tehakse lisaks äriregistri, mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri ning rahvastikuregistri andmetele ka ETR-i, viisaregistri ja LTR-i andmetele tuginedes.

® Punktiga 3 täiendatakse MKS-i § 255 *punktiga 6*, millega nähakse ette, et TÖR-i kande alus on ka VMS-i alusel tehtud otsus Eestis viibimise või töötamise õiguse andmise või lõpetamise kohta.

Muudatuste tulemusena tekib tööd võimaldaval isikul võimalus sisestada TÖR-i kandeks vajalik andmekoosseis LTR-i või ETR-i, pärast mida liiguvad andmed TÖR-i. Muudatused vähendavad tööandjate halduskoormust ning muudavad välismaalase tööle võtmise mugava- maks ja kiiremaks.

Kommentaar:

TÖR kande mitte-tegemine ei muuda välismaalaste Eestisse värbamist mitte kuidagi lihtsamaks. Sellega pole tööandjatel kunagi probleemi olnud, sest TÖR kanne tuleb teha iga Eestis töötava isiku (k.a kodaniku) puhul. Lühiajalise töötamise registreerimine (edaspidi LTR) perioodi algus ei ole alati automaatselt töötamise algus. Seega teeks LTRi alusel automaatse TÖR kande tegemine tööandjate elu hoopis keerulisemaks, kuna nad peaksid minema manuaalselt seda muutma. Näiteks LTR periood viisa riigi kodanike puhul algab ajast, mil soovitakse viisat alustada (saatkondade nõue). Viisa algusaeg ei ole töötamise algus. Asjaolu, et PPA saaks TÖRist automaatselt andmeid välismaalaste TÖR kannete peatamise kohta, aitaks küll menetlustele kaasa, kuid välja pakutud süsteem tekitaks praktikas kindlasti rohkem segadust ja suurendaks halduskoormust.

Eelnõu § 1 punktiga 8 asendatakse VMS-i § 224 lõike 1 punkti 5 lõpus sõna „ja“ semi- kooloniga. Muudatus on tehniline.

3.1.3. PPA rändevaldkonna andmekogude kaasajastamine (§ 1 p-d 1, 10–14, 32–38, 61–64 ja 67, § 3 p 2 ning § 5 p 2)

Juhitud rändepoliitika lahutamatu osa on tõhusad meetmed elamislubade ja viisade väär- kasutuse ärahoidmiseks ning ebasoovitava ja ebaseadusliku sisserände ennetamiseks ja tõkestamiseks. Tõhusate meetmete rakendamine eeldab nii paindlikku õiguskeskkonda kui ka ajakohaseid ja ökonoomseid IKT-lahendusi. PPA on valmis saanud arendustööd, millega viidi lühiajalise Eestis töötamise registreerimise menetlus uude keskkonda. Lisaks alustab PPA

tegevusi, et võtta kasutusele elamisloa ja elamisõiguse taotluste esitamiseks iseteenindus- keskkond ning viia elamisloa ja elamisõiguse menetlus uude menetluskeskkonda, menetlust automatiseerida ja muuta see paberivabaks. Seeläbi on võimalik tõhustada menetlusi, optimeerida menetluskoormust ja tõsta rändekontrolli võimekust. 2023. aastal esitati PPA-le 9939 lühiajalise Eestis töötamise registreerimise ning 14 827 elamisloa ja elamisõiguse taotlust. PPA prognoosib, et 2024. aastal esitatakse neile suurusjärgus 12000 lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotlust ja elamisloa taotluste arv kasvab lähiaastatel 15% ringis.

Kommentaar: Ettepanek tööandja kutse edastamine võiks tulevikus olla sarnane LTR-i keskkonnale, mis on kasutajasõbralik ja mugav. Selliselt saaks taotleja täita omaltpoolt ära online-taotluse ja alles seejärel läheb PPAsele ennast tuvastama. Alternatiivina võib jälgida praktikat ka mitme teise riigi eeskujul, kus taotleja läheb PPAsele alles siis sõrmejälgi andma ja tuvastama, kui elamisluba on kinnitatud ning elamisloa väljastus toimuks pärast seda, kui isik on oma sõrmejäljed andnud ning ta on tuvastatud.

Täiendatakse MIGIS-e andmekoosseisu

VMS-i § 2971 lõike 1 kohaselt on MIGIS-e eesmärk tagada avalik kord ja riigi julgeolek välis- maalase Eestis ajutise viibimise, Eestis elamise ja töötamise ning Eestist eemalviibimise asjaolude üle riikliku järelevalve teostamise kaudu. Isiku tuvastamisel veendub PPA, et isik on see, kes ta väidab ennast olevat. Isikusamasuse kontrollimisel võrreldakse isikut ja tema isikut tõendavat dokumenti. Välismaalasel peab olema Eestis viibimiseks õiguslik alus ja dokument. Kui välismaalane taotleb Eestis viibimiseks viisat, lühiajalise Eestis töötamise registreerimist või elamisluba, peab ta andma sõrmejäljed ja esitama PPA-le ka foto või tegema selle PPA teeninduse digikioskis.

Kommentaar: Palume selgitust kas antud eelnõu jõustumine tähendab lühiajalise töötamise registreerimise puhul lisanõuet sõrmejälgede andmiseks? Antud ettepaneku jõustumisel oleks negatiivne mõju välislaste tööleasumisel ning teeks nende tööleasumise protsessi veelgi keerulisemaks.

Eelnõu § 1 punktiga 57 täiendatakse VMS-i § 213 lõikega 12, milles sätestatakse, et kui välismaalane on andmed ja tõendid esitanud elektroonilise kanali kaudu, kinnitab ta nende õigsust tähtajalise elamisloa taotluse allkirjastamisega. Taotluse võib allkirjastada selle vastu- võtmiseks pädeva asutuse infotehnoloogilise vahendiga.

Muudatuse eesmärk on tagada, et andmete ja tõendite õigsus saaks läbi tähtajalise elamisloa taotluse allkirjastamise kinnitatud ka juhul, kui andmed ja tõendid esitatakse PPA iseteenindus- keskkonnas. Samuti on eesmärk soodustada senisest rohkem paberivaba asjaajamist. Praegu täidab välismaalane kõigepealt PDF-failis taotlusankeedi ja prindib selle välja ning esitab selle seejärel omakäelise allkirjaga PPA või Eesti välisesinduse teenistujale. Edaspidi ei pea PPA iseteeninduskeskkonnas esitatud tähtajalise elamisloa taotlust välja printima ning välismaalane saab andmete ja tõendite õigsust kinnitada allkirjaga otse ekraanil kuvataval taotlusel.

*Muudatus toetab pikaajalist eesmärki võimaldada ametiasutustega paberivaba asjaajamist ja teha igapäevased toimingud paindlikumaks. Kui välismaalane esitab tähtajalise elamisloa taotluse isiklikult, tuvastab PPAvõi Eesti välisesinduse teenistuja tema isiku, veendub, et allkiri antakse infotehnoloogilise vahendi abil oma käega, ja kinnitab taotluse esitamist ajatempliga. **Muudatus, mis võimaldab allkirjastada tähtajalise elamisloa taotluse selle vastuvõtmiseks pädeva asutuse infotehnoloogilise vahendiga, tehakse õigusselguse eesmärgil ja see ei kohusta PPA-d ega VÄM-i oma menetlust muutma, kuid võimaldab paberivaba menetlust siis, kui vajalikud ettevalmistustööd on tehtud.** Samasugune võimalus on kehtivas õiguses loodud isikut tõendavate dokumentide taotluste esitamiseks.*

Kommentaar: Palume selgitust, mida antud eelnõu ettepanek tähendab. Rõhutame vajadust hoida protsessid erinevates asutustes ühetaolised.

3.2.1. Lühiajaline Eestis töötamine ainult D-viisa alusel (§ 1 p-d 16, 19, 20, 24 ja 45)

Eelnõu § 1 punktiga 16 muudetakse VMS-i § 106 lõiget 1 ning sätestatakse, et lühiajaliselt võib Eestis töötada välismaalane, kelle töötamine on enne tööle asumist PPA-s registreeritud ja kellele on antud VMS-i alusel D-viisa, kui VMS-s ei ole sätestatud teisiti.

Kehtiva VMS-i § 106 lõike 1 kohaselt võivad lühiajaliselt Eestis töötada kõik välismaalased, kes viibivad Eestis ajutiselt viisa või viisavabaduse alusel ja kelle lühiajaline Eestis töötamine on registreeritud. Välismaalasel, kes viibib Eestis seadusliku aluseta, on see keelatud. Lühiajaliselt Eestis töötamise õigus võib tuleneda vahetult seadusest või välislepingust, kuid üldjuhul peab selle õiguse saamiseks registreerima töötamise PPA-s. Välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerib tööandja. Juhul, kui lühiajaliselt Eestis töötamiseks on vaja taotleda viisa, registreerib tööandja kõigepealt lühiajalise Eestis töötamise ja seejärel taotleb välismaalane viisat. Lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse saab tööandja esitada PPA iseteeninduskeskkonnas. Taotluse menetlemise aeg on hetkel kuni 15 tööpäeva.

Muudatuse kohaselt võib lühiajaliselt Eestis töötada ainult välismaalane, kelle töötamine on registreeritud ja kellele on VMS-i § 60 alusel antud D-viisa. See tähendab, et D-viisa on edaspidi lühiajalise Eestis töötamise eeldus ja üldjuhul – välja arvatud Euroopa Liidu õigusest tulenevad erandid ja riigisiseses õiguses ettenähtud soodustatud rühmad – ei tohi Eestis töötada välismaalane:

- kes on saanud lühiajalise viisa (edaspidi C-viisa);*
- kellel on mõne muu Schengeni konventsiooni liikmesriigi pädeva asutuse antud D-viisa,*

mis võimaldab Eestis viibida seaduslikult 90 päeva 180 päeva jooksul, või

- kes külastab Eestit viisavabastuslepingu alusel.*

C-viisa alusel viibimist võimaldatakse viisaeeskirja20 I lisa esitatud taotlusankeedis loetletud peamisel eesmärgil: 1) turism, 2) ärireis, 3) sugulase või tuttava külastamine, 4) kultuur, 5) sport, 6) ametireis, 7) õpingud, 8) transiit või 9) meditsiinilised põhjused. Viisavabastuslepingute peamine eesmärk on soodustada riikidevahelisi kultuuri-, spordi- ja majandussuhteid. C-viisa alusel või viisavaba viibimise peamine eesmärk ei ole seega riigis töölepingu alusel töötamine, vaid lühiajaline külastamine.

Muudatuse tulemusena on paremini seotud välismaalase ajutise viibimise aluse kestus ja lühiajalise Eestis töötamise lubatud pikim aeg, mis on 365 päeva 455 järjestikuse päeva jooksul. D-viisa antakse kuni 12 kuuks, mis loob selguse viibimisaluse menetluses ja lubatud viibimisaja arvestamisel. D-viisa lühiajalise Eestis töötamise tingimusena ei tähenda, et välismaalane ei saa tulla Eestisse ka edaspidi C-viisa või viisavabaduse alusel ja taotlema D-viisat lühiajaliseks töötamiseks Eestis viibides. Pärast seda, kui töandja on registreerinud välismaalase lühiajalise Eestis töötamise, saab välismaalane esitada D-viisa taotluse PPA-s, kuid ta ei tohi töötada muul alusel Eestis viibides ja D-viisa taotluse menetluse ajal.

Lühiajalise Eestis töötamise sidumine D-viisaga võimaldab kontrollida Eestisse tööle tuleva välismaalase tausta ja annab töandjale suurema kindluse, et välismaalane on usaldusväärne. Samuti annab muudatus kindluse Eestis tööle asuvalle välismaalasele, et tal on lubatud riigis viibida ja töötada kuni 12 kuud. Lühiajalise Eestis töötamise sidumist D-viisaga toetab ka praktika. Viimasel kolmel aastal on PPA registreerinud lühiajalise Eestis töötamise 3,5%-l juhtudest lühemaks ajaks kui 91 päeva²¹. See näitab, et välismaalased tulevad Eestisse tööle sooviga töötada siin pikemat aega. Muudatuse järel säilib välismaalasel jätkuvalt võimalus taotlema ka tähtajalist elamisloa töötamiseks, sealhulgas lühiajaliseks Eestis töötamiseks.

Kommentaari:

Viisa taotlemise protsess on täna relokatsiooni pudelikael, sellesse panustavad Eesti saatkondade vähesus, protsessi ettearvamatus ja pikkus. Peame vajalikuks tõhustada LTR protsessi, sest selle protsessi käigus on võimalik välja sõeluda need taotlejad, kellele turvalisuse kaalutlustel ei ole võimalik väljastada LTRi, võimaldades ajasäästu nii töandjale kui töotajale. Alternatiivina näeksimel lahendust, kus võimaldatakse LTRi alusel ilma viisata töötamist maksimaalselt kaheks kuuks. Selliselt saaks viisavabadest riikidest või teisest Schengeni riigist elamisloaga Eestisse tulijad LTRi alusel tööd alustada ajal, mil viisat taotletakse. Sellisel juhul oleks Eesti eeliseisus teiste EU riikide ees, kus sarnaselt nendele ettepanekutele läheb tööle asumisega väga kaua aega, kuna viisa on vajalik.

Muudatusettepanek, mis kohustaks edaspidi välismaalastel Eestis töötamiseks taotlema D-viisat on ülimalt negatiivse mõjuga nii idu- kui kasvuettevõtetele. Antud ettepanek pikendaks praktikas tööle asumise aega oluliselt ning tõstab töandjatel välismaalaste värbamise kulusid, kuna igal juhul tuleb külastada kas saatkonda või PPA-d. Lisaks, viisamenetluse ajal tuleb töotajal viibida kas välisriigis, kus asub Eesti saatkond, või Eestis, ilma, et oleks võimalik tööle asuda. Näitlikustamiseks esitame siinkohal Bolti näitel muudatusettepanekute majandusliku kui protsessi pikendamise mõju.

Schengeni viisavabadusega riigist pärit töötaja värbamise protsess Bolti
(k.a. Suurbritannia, Ameerika Ühendriigid, Austraalia, Uus-Meremaa, jne).

Protsess praegu - Iduettevõttele ja tippspetsialistile	Tavaline protsess praegu (k.a. kasvuettevõtted)	Protsess kavandatava seadusega iduettevõttele ja tippspetsialistile	Tavaline protsess kavandatava seadusega (k.a. kasvuettevõtted)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukas värbamisprotsess. Kandidaadile saadetakse tööpakkumine. 2. Peale pakkumise vastuvõtmist alustatakse immigratsiooniprotsessi andmete kogumisega ning seejärel lühiajalise töötamise registreeri- misega (LTR) PPA-s. 3. Otsus LTRi kohta tuleb kuni 2 tööpäeva jooksul. 4. Ettevõtte või töötaja planeerib töötaja reisi, ostab lennupiletid ja broneerib majutuse. 5. Töötaja saabub Eestisse ning alustab tööd ca nädal peale protsessi alustamist. 6. Töötajale taotletakse tähtajalist elamisluba töötamiseks PPA-s. 7. Kuna viisavabasid päevasid on 90, siis enamasti elamisloa kättesaamiseks sellest ei piisa. Tuleb PPA esinduses taotleda pikaajalist D-viisat. <p>Kulud enne tööle asumist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajalise töötamise registreerimise riigilõiv 48€ - Lennupiletite kulu - Ajutine majutus* <p>*juhul kui ettevõtte pakub töötajale ajutise majutuse hüvitamist</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukas värbamisprotsess. Kandidaadile saadetakse tööpakkumine. 2. Peale pakkumise vastuvõtmist alustatakse immigratsiooniprotsessi andmete kogumisega ning seejärel lühiajalise töötamise registreerimisega (LTR) PPA-s. 3. Otsus LTRi kohta tuleb kuni 15 tööpäeva jooksul. 4. Ettevõtte või töötaja planeerib töötaja reisi, ostab lennupiletid ja broneerib majutuse. 5. Töötaja saabub Eestisse ning alustab tööd ca 5-nädalat peale protsessi alustamist. 6. Töötajale taotletakse tähtajalist elamisluba töötamiseks PPA-s. 7. Kuna viisavabasid päevasid on 90, siis enamasti elamisloa kättesaamiseks sellest ei piisa. Tuleb PPA esinduses taotleda pikaajalist D-viisat. <p>Kulud enne tööle asumist:</p>	<p>Protsess võrreldes praegusega ei muutu!</p> <p>Ajakulu = sama Kulud = sama</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukas värbamisprotsess. Kandidaadile saadetakse tööpakkumine. 2. Peale pakkumise vastuvõtmist alustatakse immigratsiooniprotsessi andmete kogumisega ning seejärel lühiajalise töötamise registreerimisega (LTR) PPA-s. 3. Otsus LTRi kohta tuleb kuni 15 tööpäeva jooksul. 4. Ettevõtte või töötaja planeerib töötaja reisi, ostab lennupiletid ja broneerib majutuse. 5. Töötaja saabub Eestisse ning taotleb PPA-st pikaajalist D-viisat. 6. D-viisa otsus tuleb 10 tööpäevaga.* 7. Töötaja asub tööle umbes 6-7 nädalat peale protsessi algust. 8. Töötajale taotletakse tähtajalist elamisluba töötamiseks PPA-s. <p>Kulud enne tööle asumist:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajalise töötamise registreerimise riigilõiv 48€ - Lennupiletite kulu - Ajutine majutus** 2-3 nädalaks kuni viisa otsuseni. <p>Kuna tööandjal ja töötajal puudub garantii, et töötaja saaks jääda Eestisse ja siin tööd alustada, on surve tööandjal kõik kulud katta.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Lühiajalise töötamise registreerimise riigilõiv 48€ - Lennupiletite kulu - Ajutine majutus* <p>*juhul kui ettevõtte pakub töötajale ajutise majutuse hüvitamist</p>		<p>Protsess pikeneb ca 5 nädalat. Lisaks paneb see tööandja kui ka tulevase töötaja haavatavasse olukorda.</p> <p>Kui pikaajalise D-viisa taotlemine PPA-s peaks probleemiks muutuma, siis välisesindusse reisimine, sealne majutus kuni 30-päevaks ning seejärel lennud Eestisse oleks väga suur lisaväljaminek ettevõttele.</p> <p>Praeguste viisaprotsesside juures taotletakse enamasti D-viisaid koduriigis või lähiriigis. Lisaks on paljud ettevõtted piiranud just kulude tõttu värbamisi kolmandatest riikidest, kus protsessi maksumus kõrge on.</p> <p>* D-viisa taotlemisel Eesti esindusest on viisa protsess 30 kalendripäeva. **juhul kui ettevõtte pakub töötajale ajutise majutuse hüvitamist</p>
--	---	--	---

Tööandja kulude näide Brasiilia kodanikust töötaja näitel Boltis

Praegune seadus - Iduettevõttele ja tippspetsialistile	Tavaline protsess (k.a. kasvuettevõtted)	Kavandatav seadus- Iduettevõttele ja tippspetsialistile	Tavaline protsess kavandatava seadusega (k.a. kasvuettevõtted)
<p>Kulud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajaline töötamine 48€ - Lennupiletid 1420€ <p>Kokku: 1468€</p>	<p>Kulud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajaline töötamine 48€ - Lennupiletid 1420€ <p>Kokku: 1468€</p>	<p>Kulud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajaline töötamine 48€ - Lennupiletid 1420€ <p>Kokku: 1468€</p>	<p>Kulud:</p> <p>Stsenaarium 1 (viisa PPA-s)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajaline töötamine 48€ - Lennupiletid 1000€ - Lühiajaline majutus viisaprotsessi periooduks 1000€ - D-viisa riigilõiv 100€ <p>Kokku: 3048€</p> <p>Stsenaarium 2 (viisa Ankara saatkonnas)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lühiajaline töötamine 48€ - Lennupiletid Ankarasse 1875€ - Majutus Ankaras 30 päevaks 2500€ - Pikaajalise D-viisa riigilõiv 100€ - Lennupiletid Tallinnasse 600€ <p>Kokku: 5123€</p>

Lisaks muudab D-viisa nõue tööandjate vahetamise protsessi Eestis. Praeguse seaduse puhul on võimalik lühiajaline töötamine PPA-s registreerida, kui töösuhe endise tööandjaga on lõppenud ja uue tööandjaga seotud elamisluba ei ole veel välja antud. Elamisluba ei tühistata selleks perioodiks ning see annab elamisõiguse, kuid mitte töötamisõigust. Seetõttu praeguses praktikas on vajalik lühiajalise töötamise registreerimine. **Uue seaduse puhul on lühiajalise töötamise registreerimiseks vajalik D-viisa, mida nendel inimestel ei ole, ega ole võimalik ka taotleda kehtiva elamisloa olemasolu tõttu.** Seetõttu võib töövahetuse protsess võtta aega ca 3 kuud ettevalmistusest kuniks elamisloa otsus välja antakse. Praegu on see protsess kuni 15 tööpäeva + ettevalmistusaeg andmete kogumiseks. Kuna Eestis on tööandjale etteteatamisaeg 30 päeva, siis selle perioodi jooksul jõuab ka paberimajanduse korda ajada. Tulevikus peavad aga töötajad oma tööandjat informeerima 2-3 kuud ette enne töölt lahkumist, mida ei pruugi ka kõik ettevõtjad aksepteerida. Kuna idu- ja kasvusektoris on levinud töötajate liikumine erinevate idu- ja kasvuettevõtete vahel, on ettepanekul oluline negatiivne mõju antud sektorile.

Palume siinkohal kohandada erand idu- ja kasvuettevõtetele, sest antud valdkondades on kiire menetlusprotsess võtmetähtsusega.

3.2.2. Tööandja Eestis registreerimise nõue (§ 1 p-d 15, 17 ja 21)

Eelnõu § 1 punktidega 15, 17 ja 21 nähakse lühiajalise Eestis töötamise registreerimisel ja töötamiseks tähtajalise elamisloa andmisel ette nõue, et tööandja peab olema kantud Eesti äriregistrisse. Selleks muudetakse VMS-i § 105 lõiget 3, § 106 lõike 11 punkti 2, lõiget 3, lõike 4 sissejuhatavat lauseosa ning lõikeid 5 ja 11, § 140 lõike 2 punkti 5, § 176 lõiget 2, § 177 lõikeid 1–12, § 181 lõike 1 punkti 8, lõike 2 punkti 2, lõikeid 3 ja 4, lõike 5 sissejuhatavat lauseosa ning lõikeid 51 ja 7 ning § 192 lõike 21 punkti 1.

Kommentaar: Palume selgitust, mida tähendab antud muudatusettepanek filiaalidele ning millist mõju avaldab ettepanek nendele idu- ja kasvuettevõtetele, kes tegutsevad Eestis filiaalina.

Eelnõu § 1 punktiga 26 muudetakse VMS-i § 1071 lõike 1 sissejuhatavat lauseosa, et täpsustada lühiajalise Eestis töötamise registreerimise regulatsiooni. Nähakse ette, et kui tööandja on esitanud PPA-le välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise taotluse ja soovib registreerida välismaalase lühiajaliselt Eestis töötama:

- õpetaja, teadlase, akadeemilise töötaja või tippspetsialistina,
- iduettevõttes,
- ettevõtjasiseselt üleviidud töötajana,
- teenuse osutamiseks või
- hooajatöötajana juhul, kui välismaalane on viimase viia aasta jooksul töötanud Eestis hooajatöötajana,

on välismaalase lühiajaline Eestis töötamine seaduslik kuni taotluse kohta otsuse tegemiseni.

Kommentaar: Näeme siinkohal vajadust ühtlustada tingimused idu- ja kasvuettevõtetele. Kasvuettevõtte definitsioonile vastavad ettevõtted on end juba Eestis tõestanud (üks kasvuettevõtte definitsiooni kriteeriume on, et ettevõtte on tasunud möödunud aastal 1 miljon eurot tööjõumakse) ning vajavad endiselt kiire kasvu jätkumiseks erisugust tööjõudu, keda kohalikult tööturult pole alati võimalik leida. Kasvuettevõtte viisa kasutavad ettevõtted omavad ka märgilist rolli Eesti majandusele: 2023. aastal tasusid need ettevõtted 116,8 M eurot tööjõumakse ning nende ettevõtete käive oli 480.5 M eurot. Kokku töötas nendes ettevõtetes 4582 inimest. **Teeme ettepaneku ühtlustada idu- ja kasvuettevõtete lühiajalise töötamise registreerimise tingimused, võimaldades ka kasvuettevõtetel kiirendatud korras tööle registreerida kasvuettevõtte erisuse alusel tulnud töötajaid.**

3.3. VMS-i kitsaskohtade lahendamine ja muud muudatused

3.3.1. Elamisluba püsivalt Eestisse elama asumiseks (§ 1 p-d 8, 55, 58 ja 69)

Eelnõu § 1 punktidega 8 ja 55 muudetakse VMS-i § 2102 lõiget 1, et asendada punktis 2 sõna „ja“ semikooloniga, ning täiendatakse lõiget punktidega 4 ja 5.

Punktidega 4 ja 5 täiendatakse püsivalt Eestis elama asumiseks tähtajalise elamisloa andmise lisatingimusi nõuetega:

- 1) läbida kohanemisprogramm ja*
- 2) osata eesti keelt vähemalt A2-tasemel.*

Kommentaar: Juba täna on keeruline leida kohti keelekursustele, mistõttu on mitmed idu- ja kasvuettevõtted olnud survestatud korraldama keelekursusi iseseisvalt. Kuidas tagatakse keelekursuste võimaldamine suurenenud koormusega? Leiame, et kohanemisprogrammi pakkumine on vajalik, ent seda ajal kui välismaalane on Eestisse äsja saabunud. Antud eelnõu kohaselt oleks enamus välismaalasi Eestis juba mõnda aega viibinud ning seega ka juba siin kohanenud. Teeme ettepaneku võimaldada kohanemisprogrammis osaleda Eestisse alles saabunud välismaalastel.

3.3.5. Avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamine (§ 1 p 39–42 ja § 4)

Eelnõu § 1 punktidega 39–42 muudetakse VMS-i § 124 lõike 2 punkti 11 ja lõiget 3 ning § 125 lõike 1 punkti 7 ja täiendatakse § 124 lõiget 2 lõikega III, et täpsustada avaliku korra ja riigi julgeoleku tagamiseks tähtajalise elamisloa andmisest keeldumise aluseid, kui välis- maalane töötab või on töötanud välisriigi luure- või julgeolekuteenistuses või muus jõu- struktuuris, on seotud või on olnud seotud välisriigi luure- või

Julgeolekuteenistuse või muu jõustruktuuriga või on põhjendatud alus arvata, et see on nii olnud. Töötamise all mõistetakse nii tegevteenistust kui ka lepingulist teenistust.

Kommentaar: Palume täpsustada, kas kohustuslikku riiklikku sõjaväeteenistust arvestatakse. Antud ettepanek puudutab paljusid ning vähendaks oluliselt spetsialistide värbamist.

Eelnõu §-ga 4 täiendatakse KarS-i § 2601 lõike 1 sissejuhatavat lauseosa, mille kohaselt karistatakse Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest tööandjat. Täpsustatakse, et sellise teo eest karistatakse ka tööandja juhatuse liiget või muud esindajat, kui tööandja on oma kohustuse täitmise talle delegeerinud.

Riigikohus on leidnud mitmes lahendis³⁴, arvestades KarS-i derivatiivse vastutuse põhimõtet, et tegutsemiskohustuse peab seaduses sätestama peale juriidilise isiku ka füüsilisele isikule. Lahendites on käsitletud eelkõige eriseadustes sätestatud väärtekoosseisude kohaldamist. Küsimus on juriidilisele isikule KarS-i § 14 lõike 1 kohaselt vastutuse omistamises, mis nõuab lisaks eriseaduste muutmisele ka KarS-i eriosa muutmist. Nii VMS-s kui ka KarS-s sätestatud süüteo saab panna toime üksnes tööandja kui juriidiline isik, aga kuna juhatuse liikmele või muule esindajale ei ole sätestatud tegutsemiskohustust, ei ole kellelgi justkui ettevõtte nimel tegutsemise kohustust.

Riigikohus on rõhutanud, et juriidilise isiku ja tema juhatuse liikme kohustusi ei saa samastada ning juhatuse liige saab juriidilise isiku kõrval isiklikult vastutada juhul, kui seadusega on tegutsemiskohustus pandud ka temale³⁵. Õiguslünk on tekitanud olukorra, kus seadusenõuete täitmata jätmisele ei järgne karistust. PPA korraldab süstemaatiliselt kontrollkäike välis- töötajate ja nende tööandjate kontrollimiseks. Kahjuks on korduskontrolli tulemused samad: samade tööandjate juures avastatakse ebaseaduslikult töötavaid välismaalasi ja vahetuvad ainult välistöötajad. Riigikohtu lahendite kohaselt saab võtta vastutusele ebaseaduslikult töötava välismaalase, kuid mitte tööandja. Vaid üksikisiku käitumise taunimine ei muuda aga tööandja suhtumist ega suuna teda õiguskäitumisele.

Seetõttu täpsustatakse KarS-i § 2601 lõiget 1 nii, et edaspidi oleks võimalik võtta Eestis seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamise eest rikkumise toime- panijaid vastutusele.

Kommentaar: Palume antud ettepanekus arvestada selliste juhtudega, kui tööandja on omalt poolt teinud kõik, et kontrollida viibimisaluse legitiimsust (nt elamisluba abikaasa juurde) ja kaitseks tööandjat olukordade eest, kus töötaja pole tööandjat teavitanud, asjaolu muutvaid detaile (näiteks lahutus). Leiame, et ei ole mõistlik anda kohustus tööandjale kontrollida muudel alustel väljastatud elamisloa kehtivust.

3.3.8. Kutsuja kohustuste lõppemine (§ 1 p-d 4, 65 ja 66)

Eelnõu § 1 punktiga 66 täiendatakse VMS-i § 291 lõikega 5, et reguleerida välismaalase kutsuja kohustuste lõppemist. See on tekitanud praktikas küsimusi, kuna VMS-s puudub selge regulatsioon, millal kutsuja kohustused lõppevad. Õigusselguse huvides nähakse lõikega 5 ette, et need lõppevad, kui:

- 1) välismaalasele antakse Eestis viibimiseks uus seaduslik alus;
- 2) välismaalase lühiajaline Eestis töötamine registreeritakse uue tööandja juurde või
- 3) välismaalane lahkub Eestist väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse §-s 17

nimetatud riiki ning on kandnud oma Eestis viibimise ja Eestist lahkumise kulud.

Kommentaari: Palume täpsustada, mida tähendab TÖR kande lõpetamine. Antud ettepaneku puhul tundub, et TÖR kande lõpetamisest ei piisa, et välismaalane tööandjast lahti siduda.

Lisaks palume ka üldisemalt selgitust ja infot, millisel viisil on võimalik välismaa äriühingu filiaalidel, mis Eestis registreeritud, kuid mis ei ole seaduse mõttes äriühingud, kasutada välismaalaste seaduses toodud võimalusi. Näide: kehtiv välismaalaste seaduse paragrahv 62 4 lg 2 näeb ette: Iduettevõtte käesoleva seaduse tähenduses on tegevust alustav Eestis registreeritud äriühingule kuuluv majandusüksus, mille eesmärk on sellise suure globaalse kasvupotentsiaaliga, innovaatilise ning korratava ärimudeli väljatöötamine ja käivitamine, mis aitab oluliselt kaasa Eesti ettevõtluskeskkonna arengule. Kuna filiaal, isegi kui ta on Eesti äriregistris ei ole Eestis registreeritud äriühing, kuna filiaali ei peeta äriühinguks, siis kuidas saab filiaal antud näitel ja ka muude samalaadsete regulatsioonide puhul etteantud võimalusi kasutada?